

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 06.11.2025

Meie 01.12.2025

nr 1-6/3296-1, SIM/25-
0455/-2K
nr 8-2/3913

Päästeseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu koostöölastamine

Austatud minister

Siseministeerium on saatnud Justiits- ja Digiministeeriumile koostöölastamiseks päästeseaduse (PäästeS) ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Justiits- ja Digiministeerium koostöölastab eelnõu järgmiste märkustega.

- 1. Eelnõu § 1 p 1** – sättega muudetakse kehtivas PäästeS-s toodud demineerimistööde mõistet. Kui kehtivas seaduses on demineerimistöö seotud konkreetse ohu tõrjumise või korraldumise kõrvaldamisega, siis eelnõu muudab mõiste avaramaks, hõlmates ka ennetusega seotud tegevuse. Seejuures sätestab järgmine lõige (§ 3 lg 1³) ennetustöö mõiste. Nii tekib seadusesse kaks sarnast mõistet – ennetusega seotud tegevuse (§ 3 lg 1²) ja ennetustöö (§ 3 lg 1³) mõiste. Palume kaaluda, kas sarnaste mõistete kasutamine tagab piisava õigusselguse.
- 2. Eelnõu § 1 p 1** – eelnõuga seadusesse lisatava § 3 lg 1³ kohaselt on ennetustööks inimeste teadlikkuse ja valmisoleku suurendamine ning samas ka teabe kogumine inimeste teadlikkuse ja valmisoleku kohta. Palume kaaluda, kas sätte viimane punkt on vajalik. Ennetustööks võib ilmselt pidada teadlikkuse ja valmisoleku suurendamist, kuid kas teabe kogumine teadlikkuse kohta on ennetustööks ikka vajalik?
- 3. Eelnõu § 1 p 13** – sättega nähakse päästeametnikele ette õigus vaadata ilma halduskohtu loata läbi isiku eluruumi ja äriruumi väljaspool tööaega. Korralduse kohaselt on eluruumi läbivaatamiseks kui isiku põhiõigusi intensiivselt riivava meetme kohaldamiseks vaja eelnev halduskohtu luba. Eelnõu seletuskirjas leitakse, et pääste- ja demineerimistööd on alati väga ajakriitilised ning nende puhul ei ole halduskohtu (eelneva) loa hankimine põhjendatud. Samas laiendatakse eelnõu § 1 punktiga 1 demineerimistöö mõistet hõlmates ka ohu ennetamisega seotud tegevused. Nii oleks justkui Päästeametil ka ohu ennetamiseks õiguslik alus ilma halduskohtu eelneva loata valduse läbivaatamiseks. Palume sätte sõnastust täpsustada.
- 4. Eelnõu § 1 p 16** – ettepanek seoses päästemeeskonna reservi liikmele esitatavate nõuetega. Seletuskirjas on selgitatud, et § 31³ lg 2 punktis 6 toodud nõude eesmärk on tagada, et päästemeeskonna reservi liige on usaldusväärne ja vastutustundlik inimene, kelle käitumine ja eluviis toetavad kiireloomuliseks missiooniks valmistumist ning seal osalemist. Seda eesmärki saab loomulikult toetada, kuid ebaselgeks jääb, millega on põhjendatud päästemeeskonna reservi liikme nõuete teatud erisused võrreldes kehtivas PäästeS §-s 34 sätestatud vabatahtliku päästja või abidemineerijaga nõuetega (kõnesoleva eelnõuga § 34 ei muudeta). Näited erinevustest, millele ei ole hetkel mõistlikku selgitust:

- kehtivas seaduses (§ 34 lg 1 ja 2) on nii vabatahtliku päästja kui ka abidemineerijaga nõuete loetelus konkreetse välistava tingimusena nimetatud näiteks isiku sõltuvused, psüühika- või käitumishäire jne, kuid eelnõus päästemeeskonna reservi liikme puhul neid nõudeid ei sisaldu;
- eelnõus on § 31³ lg 2 p 6 (mis on nõudena väga üldsõnaline) lõppu lisatud tingimus „ohustada /.../ riigi julgeolekut või avalikku korda“ ning kehtiva seaduse § 34 lg 2 abidemineerija samalaadses sättes aga sellist lisatingimust ette ei nähta, ehkki selge on, et ka abidemineerijaks ei sobi inimene, kelle käitumine või eluviis ohustab näiteks avalikku korda.

Teeme ettepaneku eelnõu ja ka kehtiv seadus üle vaadata ning vajadusel sätted ühtlustada.

5. Eelnõu § 1 punkt 16 (PäästeS täiendamine §-ga 31⁶) sätestab andmete töötlemise ja säilitamise ning andmete allikad nõuetele vastavuse kontrollis.

Paragrahvi 31⁶ lõike 2 punkti 3 kohaselt võib Politsei- ja Piirivalveamet taustakontrolli käigus kontrollida päästemeeskonna reservi liikme kandidaadi või liikme isikusamasust ja töödelda tema järgmisi isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid:

“3) andmed karistuse, karistatuse ja karistusest vabastamise ning karistuse täitmisele pööramise kohta;”.

Seletuskirjas (lk 33) märgitakse selle kohta järgmist:

“Andmed isikule määratud **kriminaalkaristuste, väärteo eest määratud karistuste**, karistatuse ja karistusest vabastamise ning karistuste täitmisele pööramise kohta on vajalikud, et kontrollida § 31³ lõike 2 punktides 1, 2 ja 4 sätestatud nõuetele vastavust.”.

Kui tegemist on kriminaal- või väärteokaristustega, siis palume § 31⁶ lõike 2 punktis 3 sätestada selgelt, et tegemist on süütegude eest määratud karistustega. Praeguse sõnastuse kohaselt ei ole see üheselt arusaadav, täpsem alus selgub alles seletuskirjast. Kui eesmärgiks on hõlmata ka distsiplinaarkaristused, siis ei vasta seletuskiri eelnõus esitatud sõnastusele.

6. Seletuskirja leheküljel 33 rõhutatakse:

“Seejuures on oluline märkida, et töödeldakse andmeid **ka väärteo eest määratud karistuste kohta** – ka need andmed annavad pildi isiku õiguskuulekusest (**suur hulk** karistusi näitab, et isik käitub järjepidevalt seadusvastaselt ja pole seega usaldusväärne). PPA-l on õigus töödelda andmeid ka viimase aasta jooksul distsiplinaarsüüteo eest avalikust teenistusest vabastamise kohta. See on seotud § 31³ lõike 2 punktis 3 toodud nõude kontrollimisega.”.

Palume seletuskirja täiendada ning lisada, et töödeldakse andmeid kõigi väärtegude eest määratud karistuste kohta, sõltumata sellest, millise väärteo on isik toime pannud. See tähendab, et ka näiteks piletitä sõit, jalakäija poolt helkuri mittekandmine, peatumise või parkimise nõuete rikkumine on aluseks lugeda isik mitteusaldusväärseks. Konkreetsed näited aitavad kõigil lugejatel selgemalt aru saada, milles seisneb normi sisu. Rõhutada tuleb kindlasti ka seda, et väärtegude puhul karistusregistri arhiivist andmeid ei kontrollita.

Samuti palume seletuskirja täiendada märkuste tabelis oleva tekstiga, mille kohaselt isegi juhul kui väärtegu oma olemuselt pole tõsine, aga isik **paneב seda korduvalt toime**, on see oluline teadmine isiku seaduskuulekuse ja usaldusväarsuse vaatest. Väga keeruline on ka konkreetsetl sätestada, millised väärteod on päästemeeskonna reservi liikme sobivuse hindamisel tingimata olulised ja millised ei ole. Samas on oluline saada isiku õiguskuulekusest terviklik pilt. Kui isikul on kehtiv karistus väärteo eest, tuleb hinnata, kas tegu, mille ta toime pani, on selline, et ta ei sobi päästemeeskonna reservi liikmeks, s.t ei sobi vastavaid ülesandeid täitma. Nagu öeldud, oluline on arvestada seejuures ka väärtegude toimepanemise võimalikku korduvust.

Palume täpsustada, mida, kui suurt arvu peetakse silmas „suure hulga“ all. Mida peetakse silmas „korduvuse“ all?

7. Seletuskirjas märgitakse leheküljel 44, et karistusseadustiku § 278¹ alusel karistatavate tegude määratlemisel on eelnõu koostajad **lähtunud Häirekeskuse teadete menetlemise korrast**. Samuti on arvesse võetud Euroopa Hädaabinumbri Assotsiatsiooni (EENA) klassifikatsiooni, milles sisu põhjal eristatakse hädaabiteateid, millel on ühenduse võtmiseks sisuline põhjus, ja valesid hädaabiteateid, mis häirivad või takistavad Häirekeskuse tööd. Samuti on juhindutud valede hädaabiteadete arvu vähendamiseks kasutatavate meetmete kohta antud soovitustest. Joonealuse märkusena selgub, et Häirekeskuse teadete menetlemise kord on asutusesiseseks kasutamiseks. Palusime selgitust, miks see dokument ei ole avalik.

Tabelis on selgitus nüüd antud. Palume selle lisada ka seletuskirja. Erinevalt seletuskirjast ei ole tabel edaspidi Riigikogu veebilehelt, eelnõu materjalide juurest kõigile avalikult kättesaadav ja loetav:

“Häirekeskuse teadete menetlemise kord on tunnistatud asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks AvTS § 35 lg 1 p 10 alusel.

Siseministri 13.06.2017 määruse nr 26 „Hädaabiteadete menetlemise kord ja hädaabiteadete menetlemise toimimisele esitatavad nõuded“ § 5 lg 2 kohaselt peab teate menetleja abi välja saatmiseks hindama ohtu tervisele, elule, varale ja keskkonnale. Ohu hindamisel kasutatakse Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning Terviseameti kinnitatud tüüpjuhtumeid ja juhiseid, et rakendada sündmuse lahendamiseks vajalikke meetmeid. Hädaabiteadete menetlemise kord sisaldab vastavate asutuste juhiseid ning teadete menetlemisega seonduvaid tehnoloogilisi protsesse. Lisaks sätestab viidatud määruse § 9 lg 3, et teate menetleja peab rakendama hädaabiteate menetlemise teenuse toimepidevuse tagamise meetmeid. Seda eesmärki aitab täita ka juurdepääsupiirangu seadmine hädaabiteadete menetlemise korrale.”.

8. Eelnõu kooskõlastustabelis nõustutakse meie märkusega, mis puudutab sunniraha suurust. Märgitakse, et sunniraha ülemmäära tõstmine vajab rohkem analüüsimist, mistõttu käesoleva eelnõuga seda lahendada ei jõua. Ollakse nõus, et PäästeS-s ei ole ülemmäär piisav, kuid sunniraha tõstmiseks tuleb sunniraha rakendamise praktikast rohkem analüüsida, et jõuda selgusele, milline oleks proportsionaalne määr.

Palume tabelisse lisada täiendavalt ka orienteeruva aasta, millal see analüüs kavandatakse teha. Kas see juhtub aastal 2026, 2027, 2028 või veel hiljem?

9. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõju kohta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad:

1. Eelnõu fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega
2. Seletuskirja fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Markus Ühtigi 51914873
Markus.Yhtigi@justdigi.ee

Einar Hillep
Mari Käbi
Signe Reinsalu
Karen Alamets
Mari Koik